

Styre: Universitetsstyret

Styresak: 152/16

Møtedato: 01.12.2016

Dato: 18.11.2016

Arkivsaksnr: 2016/3627

Mål for universitetets eierskap i aksjeselskap

Henvisning til bakgrunnsdokumenter

- Styresak 12/16 Oppdatering av retningslinjer knyttet til Reglement om statlige universiteter og høyskoleers forpliktende samarbeid og erverv av aksjer
<http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/us2016-012.pdf>
- Styresak 84/16 Universitetets forvaltning av eierinteresser
<http://www.uib.no/sites/w3.uib.no/files/attachments/us2016-084.pdf>

Saken gjelder:

Dette er en overordnet sak som omhandler prinsippene for eierstyring, ikke eierstyring av enkeltselskaper.

Universitetet i Bergen legger statens prinsipper for god eierstyring til grunn for relasjonen til selskaper vi har eierskap i og eierdialogen med disse. Som aksjeeier forvalter universitetet sine eierinteresser gjennom deltakelse i selskapenes generalforsamlinger, gjennom styreoppnevning og gjennom mål- og resultatstyring.

Det er Universitetsstyret som skal fastsette målsetningene for sitt eierskap. Disse vil være et grunnleggende utgangspunkt for eierstyringen og bakgrunn for universitetsledelsens mandat til å gjøre en god vurdering av selskapenes oppnådde resultater, drift og økonomi og også av selskapenes ivaretagelse av samfunnsmessige ansvar og oppnåelse av sektorpolitiske mål.

Forslag til vedtak:

Styret vedtar de målsetningene for sitt eierskap som det fremgår av denne styresaken og ber om at disse legges til grunn for eierstyringen.

Styret ber spesielt om at det fokuseres på vurdering av selskapenes oppnådde resultater, drift og økonomi. Dette gjelder også for de selskapene som har ikke-forretningsmessige mål i sine vedtekter og som ikke stiller krav om økonomisk utbytte.

I tillegg må selskapene følges opp mht. ivaretagelse av samfunnsmessige ansvar og oppnåelse av sektorpolitiske mål.

Kjell Bernstrøm
universitetsdirektør

18.11.2016/Kirsti Robertsen Aarøen/Per Arne Foshaug

Vedlegg:

1. Saksframstilling - Mål for universitetets eierskap i aksjeselskap

Saksframstilling

Styre:
Universitetsstyret

Styresak:
152/16

Møtedato:
01.12.2016

Arkivsaksnr:
2016/3627

Mål for universitetets eierskap i aksjeselskap

Bakgrunn

Universitetet i Bergen legger statens prinsipper for god eierstyring til grunn for relasjonen til selskaper vi har eierskap i og eierdialogen med disse. Som aksjeeier forvalter universitetet sine eierinteresser gjennom deltakelse i selskapenes generalforsamlinger, gjennom styreoppnevning og gjennom mål- og resultatstyring.

Det er Universitetsstyret som skal fastsette målsetningene for sitt eierskap.

Disse målsetningene vil være et grunnleggende utgangspunkt for eierstyringen og bakgrunn for universitetsledelsens mandat til å gjøre en god vurdering av selskapenes oppnådde resultater, drift og økonomi og også av selskapenes ivaretagelse av samfunnsmessige ansvar og oppnåelse av sektorpolitiske mål.

1. Institusjonens ansvar for utøvelse av eierskap i aksjeselskaper

Kunnskapsdepartementet har gitt UiB myndighet til å forvalte statens eierinteresser på vegne av departementet.

Det er Styret som er ansvarlig for at utøvelse av eierskap skjer i henhold til departementets særskilte retningslinjer for forvaltning av statens eierinteresser i aksjeselskaper.

Som aksjeeier skal UiB forvalte statens eierskap i samsvar med alminnelige forvaltningsrettslige regler, og innenfor Stortingets forutsetninger og vedtak. Eierskapet skal videre utøves i samsvar med aksjelovens bestemmelser og selskapenes vedtekter.

I Sak 12/16 Oppdatering av retningslinjer knyttet til Reglement om statlige universiteter og høyskolors forpliktende samarbeid og erverv av aksjer, fastsatte Styret retningslinjer for erverv og forvaltning av aksjer. Av denne fremgår at UiB utøver sitt eierskap på følgende måte:

- i) Gjennom deltakelse i selskapenes generalforsamlinger
- ii) Gjennom oppnevning og oppfølging av styret
- iii) Gjennom mål og resultatoppfølging

1.1. Eierstyring gjennom deltakelse i generalforsamlinger

For å kunne utøve god eierstyring gjennom generalforsamlingene er det viktig å sørge for at UiB mottar relevant, oppdatert og korrekt informasjon om selskapene for å kunne vurdere sakene som generalforsamlingen skal behandle. Utøvelse av statlig eierskap forutsetter også å legge frem saker av viktighet for statsråden, oppfølging av stortingets forutsetninger og -vedtak og oppfølging av eventuelle krav til avkastning og utbytte.

1.2. Oppnevning og oppfølging av styret

I tillegg til å utøve eierstyring gjennom generalforsamlinger innebærer eierrollen å sikre at styresammensetningen er hensiktsmessig i forhold til selskapets formål og eierskap. Styresammensetningen skal være kjennetegnet av kompetanse, kapasitet og mangfold ut fra det enkelte selskaps egenart. I tillegg skal styret i selskapet være sammensatt for å sikre at det har best mulig administrativ, økonomisk og organisasjonsmessig innsikt, og det skal være god kjønnsbalanse i styret. Eierrollen innebærer i denne sammenheng også å føre kontroll med at selskapets styre i sitt virke sikrer at selskapet utvikler seg og driver i samsvar med eiernes forutsetninger, slik disse er kommet til uttrykk gjennom vedtak i generalforsamlingen og i selskapets vedtekter.

1.3. Mål- og resultatoppfølging

Det er Universitetsstyret skal fastsette resultatmål for sitt eierskap. Fastsetting av mål for eierskapet i det enkelte selskap vil være det grunnleggende utgangspunktet for eierstyringen og bakgrunn for mandat til universitetsledelsen til å foreta vurdering av selskapenes oppnådde resultater, drift og økonomi og også av selskapenes ivaretagelse av samfunnsmessige ansvar og oppnåelse av sektorpolitiske mål. Det skal også foretas en selvstendig vurdering av selskapets ikke-forretningsmessige mål, slik at oppnådde resultater kan etterprøves for de selskapene som i sine vedtekter ikke stiller krav om økonomisk utbytte.

Vurderingene skal legges til grunn for den årlige rapportering fra UiB til Kunnskapsdepartementet om forvaltning av samtlige eierinteresser, samt utkast til beretning til Riksrevisjonen for de selskaper hvor UiB har 50 % eller mer av stemmene, eller hvor staten på grunn av aksjeeie eller ved statlig kontroll av selskapsinteresser mv. har dominerende innflytelse.

2. Målsetninger for universitetets eierskap

I organiseringen av sin virksomhet har universitetet flere virkemidler, blant annet gjennom å organisere aktivitet eksternt med bruk av aksjeselskap som organisasjonsform. UiBs eierskap i aksjeselskaper skal være av faglig interesse og skal styrke universitetets evne til å gjennomføre oppdraget og oppnå de mål som Styret har fastsatt for virksomheten.

2.1. Mål/forventning til selskapenes ivaretagelse av formålet

Universitetet deltar i selskaper med ulike eierandeler. Selskapene er opprettet for å ivareta ulike formål, og UiBs opprettelse/deltakelse i disse har som målsetning å bidra til å øke UiBs handlingsrom til å oppnå både egne og sektorpolitiske mål. Noen av selskapene har ikke-forretningsmessige mål i sine vedtekter. UiB vil gjennom sitt eierskap fokusere på at selskapenes virksomhet innrettes på en slik måte at det vedtektsfestede formålet blir ivare tatt for på den måten å sikre at deltakelsen styrker UiBs målsettinger.

2.2. Mål/forventning til selskapenes økonomi

Når UiB oppretter/deltar i et eierskap er det med den målsetning å bidra til å øke UiBs handlingsrom til å oppnå sine strategiske målsetninger. UiB legger til grunn et langsiktig perspektiv i sitt eierskap og fokuserer på god langsiktig verdiskapning og utvikling av selskapene. Dette legger føringer for at UiB vil tilstrebe at selskapene skal ha en sunn finansieringsstruktur, inntjening og likviditet som sikrer muligheten til å nå målene slik er definert i vedtektene og som oppfyller aksjelovens bestemmelser.

2.3. Mål/forventning til selskapenes arbeid med samfunnsansvar

UiB er en stor samfunnsaktør som har kontinuerlig fokus på samfunnsansvar. UiB vil derfor også gjennom sine eierskap være pådriver for å øke selskapenes ivaretagelse av samfunnsansvar. Samfunnsansvar omfatter områder som etikk, arbeid mot korrupsjon, helse, miljø og sikkerhet, menneskerettigheter, arbeidstakerrettigheter og anstendige arbeidsvilkår med videre. UiB forventer at selskapene arbeider aktivt med å øke sitt samfunnsansvar.

2.4. Mål/forventning til lederlønningene i selskapene

Lederlønninger skal være konkurransedyktige, men ikke lønnsledende sammenliknet med tilsvarende selskaper. Selskapene skal bidra til effektive belønningssystemer og samtidig sikre moderasjon i lederlønningene/godtgjørelsene.

2.5. Mål for det enkelte selskap

Tabellen viser de selskapene som universitetet har eierskap i pr. november 2016 og selskapenes vedtektsfestede formål. Eierskapet kan kategoriseres i fire hovedområder; forskning, kommersialisering, forvaltning og annet.

Navn på selskap	Eier and el i (%)	Type virksomhet	Vedtektsfestede formål
Uni Research AS	85	Forskning	Selskapets formål er allmennyttig ved at det skal drive forskning og annen virksomhet som hører naturlig sammen med dette, og som er av vesentlig interesse for selskapet og for UiB. Selskapet skal fremme innovasjon og nyskaping i samarbeid med arbeidsliv og næringsliv. Selskapet kan opprette og delta i andre selskap og andre samarbeidstiltak for å ivareta sitt formål.
Christian Michelsen Research AS	50	Forskning	Selskapets formål er allmennyttig ved at det skal drive teknologisk orientert forskning og utviklingsarbeid i samarbeid med UiB på et ideelt og allmennyttig grunnlag innenfor utvalgte områder til å fremme næringsutvikling, til hjelp for offentlig forvaltning og for å fremme innovasjon og nyskaping i samarbeid med næringslivet. Selskapet kan opprette og delta i andre selskaper og andre samarbeidstiltak for å ivareta sine formål.
Forskningssenteret for informasjon og kommunikasjonssikkerhet AS (Simula AS)	49	Forskning	Selskapet er et ideelt og allmennyttig foretak. Selskapet skal ha som hovedformål å drive grunnleggende langsiktig forskning og utvikle og gi utdanningstilbud på utvalgte områder innen informasjons- og kommunikasjonssikkerhet, og gjennom dette også å bidra til nyskaping og innovasjon i arbeidslivet.
Bergen Teknologioverføring AS	33,3	Kommer-sialisering	Selskapets virksomhet er å forestå forvaltning og kommersialisering av selskapseiernes og andre offentlige innretningers immaterielle rettigheter og ideer knyttet til forskningsresultater og forskningsprosesser. Selskapets virksomhet skal videre bidra til kommersialisering av ideer fra næringslivet og inkubatorvirksomheten.
Universitetet i Bergen Eiendom AS	100	Forvaltning/administra-sjon	Formålet til selskapet er på ikke ervervsmessig grunnlag å eie og stille til disposisjon for UiB fast eiendom til bruk for forskning og undervisning og dertil knyttede funksjoner.
Unifond AS	100	Forvaltning/administra-sjon	Selskapets formål er å koordinere og bistå og administrere stiftelser, legater, fond mv som etter sine vedtekter skal forvaltes av Universitetet i Bergen når det er inngått særskilt avtale om dette. Selskapet skal i den forbindelse inngå avtale med eksterne kapitalforvaltere relatert til forvaltningen av kapitalen for stiftelsene.
Bergen Vitensenter AS	19	Annet	Selskapets formål er å utvikle og drive et populærvitenskapelig opplevelses og læringscenter for teknologi, naturvitenskap, matematikk og humaniora spesielt rettet mot barn og unge, samt annen virksomhet som naturlig faller sammen med dette, herunder å delta i samarbeid med andre selskaper og foretak med lignede virksomhet.
Student Kulturhuset Bergen AS	33,3	Annet	Selskapets formål er å arbeide for å tilrettelegge og styrke et bredt og omfattende, selvorganisert sosialt og kulturelt tilbud til studenter i Bergen.

Forskning

Mål for UiBs deltakelse i selskaper som har forskning som sitt formål, er å øke UiBs handlingsrom til å oppnå faglige og strategiske mål innenfor forskning uten at det svekker universitetets faglige uavhengighet. Eierskapet skal støtte opp under universitetets ambisjoner og involvere fagmiljøene slik at det bidrar til å styrke kjernevirksomheten ved UiB. Gjennom strategisk eierskap i forskningsselskaper er målet å bygge solide kunnskapsklynger for nyskapende forskning, utdanning og undervisning.

Forskningsaktivitet blir i all hovedsak organisert internt ved UiB. I noen tilfeller har ekstern organisering likevel blitt ansett som en mer egnet måte å organisere slik virksomhet på. UiB har eierskap i tre selskaper som har forskningsaktivitet som sitt formål, Uni Research AS, Christian Michelsen Research AS og Forskningscenteret for informasjon og kommunikasjonssikkerhet AS. Selskapenes vedtektsfestede formål fremgår i ovenfor tabell.

Kommersialisering

Mål for UiBs etablering og eierskap i Bergen Teknologioverføring AS er blant annet hjemlet i UH loven §1-3, der institusjonene skal legge til rette for god kommersiell utnyttelse av forskningsresultater. Eierskapet har som mål å bidra til at selskapet blir en god støttespiller for våre forskningsmiljøer knyttet til kommersialiseringsvirksomhet og til å forvalte immaterielle rettigheter og verdier (IPR) knyttet til forskningsresultater som oppstår i forskningsmiljøene.

Bergen Teknologioverføring AS ble opprettet i 2004, med det formål å være kompetansesenter for forvaltning av selskapseiernes og andres immaterielle rettigheter og interesser knyttet til forskningsresultater og forskningsprosesser. Selskapets vedtektsfestede formål fremgår i ovenfor tabell.

Forvaltning/administrasjon

Universitetet i Bergen har eierskap i to selskaper som er mer praktisk rettet i sine formål. Dette gjelder Universitetet i Bergen Eiendom AS og Unifond AS. Av ovenfor tabell fremgår disse selskapenes vedtektsfestede formål innenfor eiendomsforvaltning og forvaltning av kapital for stiftelser som forvaltes av UiB.

Annet

Universitetet i Bergen har også eierskap i Bergen Vitensenter AS og i Studentkulturhuset Bergen AS. Mål for eierskapet i Bergen Vitensenter er å bidra til at selskapet videreutvikler seg som et populærvitenskapelig opplevelses og læringscenter for teknologi, naturvitenskap, matematikk og humaniora. Målet for eierskapet i Studentkulturhuset Bergen AS er å støtte oppunder selskapets formål med å drive et sosialt og kulturelt tilbud til studenter i Bergen. Selskapenes vedtektsfestede formål fremgår av ovenfor tabell.

Universitetsdirektøren sine kommentarer:

Universitetsdirektøren foreslår at de målsettingene som redegjøres for i denne saken skal danne grunnlaget for universitetsledelsens oppfølging av det enkelte selskap i eierstyringen.

Dette vil gi universitetsledelsen nødvendig mandat til å foreta vurdering av selskapenes oppnådde resultater, drift og økonomi og også av selskapenes ivaretagelse av samfunnsmessige ansvar og oppnåelse av sektorpolitiske mål. Dette innebærer også å foreta vurdering av selskapenes ikke-forretningsmessige mål, slik at oppnådde resultater kan etterprøves for de selskapene som i sine vedtekter ikke stiller krav om økonomisk utbytte.

18.11.2016/Kirsti Robertsen Aarøen/Per Arne Foshaug